

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»**

Ольга Дем'янчук

**ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ОДИНИЦЬ УКРАЇНИ**

Монографія

Острого
2019

УДК 336.1:352 (477)
ББК 65.26
Д 32

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 12 від 27 червня 2019 р.)*

Наукові рецензенти:

Баранник Л. Б., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціального забезпечення та податкової політики Університету митної справи та фінансів;

Карлін М. І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Пасічник Ю. В., доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу фінансово-кредитної та податкової політики Національного наукового центру «Інституту аграрної економіки» Національної академії аграрних наук України.

Дем'янчук О. І.

Д 32 Формування та реалізація фінансового потенціалу збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України: монографія. Острог, 2019. 408 с.

ISBN 978-617-7328-71-0

DOI 10.25264/ 978-617-7328-71-0

У монографії висвітлюються сучасні проблеми формування та реалізації фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць та його значення у їх збалансованому розвитку в контексті процесу децентралізації. Збалансований розвиток адміністративно-територіальних одиниць розглядається як система критеріїв максимального задоволення потреб адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням їх фактичних і потенційних можливостей. Основна увага приділена аналізу сучасного стану формування та реалізації фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць, оцінці диспропорцій у їх розвитку. Приділено увагу дослідженню напрямів удосконалення інституційного забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць на основі їх фінансового потенціалу.

Монографія розрахована на науковців, спеціалістів, які приймають рішення в сфері управління фінансовим потенціалом збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, аспірантів і студентів.

УДК 336.1:352 (477)

ББК 65.26

ISBN 978-617-7328-71-0

© Дем'янчук О. І., 2019

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL UNIVERSITY «OSTROH ACADEMY»**

OI'ha Demyanchuk

**FORMATION AND REALIZATION
OF THE FINANCIAL POTENTIAL
OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNITS'
BALANCED DEVELOPMENT IN UKRAINE**

Monograph

Ostroh
2019

UDC 336.1:352 (477)
D 32

*Recommended for publication
by the Academic Council of the National University of Ostroh Academy
(Protocol № 12 of June 27, 2019)*

Scientific reviewers:

Barannik L. B., Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Social Security and Tax Policy, University of Customs and Finance;

Karlin M. I., Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance at Lesya Ukrainka Eastern European National University;

Pasichnyk Yu.V., Doctor of Economics, Professor, Leading Researcher at the National Academy of Agrarian Sciences of the Department of Finance, Credit and Tax Policy of the National Science Center at the Institute of Agrarian Economy of Ukraine.

Demyanchuk O. I.

D 32 Formation and realization of the financial potential of administrative-territorial units' balanced development in Ukraine. Ostroh, 2019. 408 p.

ISBN 978-617-7328-71-0

DOI 10.25264/ 978-617-7328-71-0

The monograph highlights the current problems of the administrative-territorial units' financial potential formation and realization and its importance in terms of their balanced development in the context of the decentralization process. The balanced development of administrative-territorial units is considered as a system of criteria for maximum satisfaction of the administrative-territorial units' needs, taking into account their actual and potential capabilities. The main attention is paid to the analysis of the current state of the administrative-territorial units' financial potential formation and realization, the assessment of disparities in their development was carried out. The author accents the research of institutional support improvement directions for the administrative-territorial units balanced development on the basis of their financial potential.

The monograph is designed for decision makers in the field of financial potential management of administrative-territorial units' balanced development, scientists, specialists, graduate students and students.

UDC 336.1:352 (477)

ISBN 978-617-7328-71-0

© *Demyanchuk O. I.*, 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	9
ПЕРЕДМОВА	10
PREFACE	15

Розділ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

1.1. Сутнісні характеристики та формування адміністративно-територіальних одиниць у контексті децентралізації регіонального розвитку	19
1.2. Концепти збалансованого розвитку в управлінні адміністративно-територіальними одиницями	38
1.3. Критерії забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць	54

Розділ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

2.1. Діалектична сутність фінансового потенціалу як базису соціально-економічного розвитку	78
2.2. Складові фінансового потенціалу, особливості його формування в межах адміністративно-територіальних одиниць та виникнення диспропорцій	97
2.3. Особливості формування фінансових ресурсів місцевими бюджетами на основі фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці	120

Розділ 3	
СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНИ	
3.1. Економічна оцінка фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць та його диспропорції	143
3.2. Характеристика тенденцій формування місцевих бюджетів адміністративно-територіальних одиниць	166
3.3. Аналіз рівня реалізації збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України на основі сформованого фінансового потенціалу	189
Розділ 4	
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ЇХ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	
4.1. Інноватизація методів планування й управління на місцевому рівні як базису збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць	253
4.2. Удосконалення методичного забезпечення оцінки фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад як пріоритет децентралізації управління збалансованим розвитком адміністративно-територіальних одиниць	280
4.3. Підвищення ролі бюджетно-податкового механізму в управлінні фінансовим потенціалом адміністративно-територіальних одиниць	298
ПІСЛЯМОВА	315
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	319
ДОДАТКИ	345

TABLE OF CONTENTS	
LIST OF ABBREVIATIONS	9
PREFACE	14
Section 1	
METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE- TERRITORIAL UNITS' BALANCED DEVELOPMENT	
1.1. Essential characteristics and formation of administrative-territorial units in the context of regional development decentralization	19
1.2. Balanced development concepts in the context of territorial units' management	38
1.3. Criteria for ensuring balanced development of administrative and territorial units	54
Section 2	
THEORETICAL BASIS OF FORMING ADMINISTRATIVE- TERRITORIAL UNITS' FINANCIAL POTENTIAL	
2.1. The dialectical essence of financial potential as a basis for socio-economic development	78
2.2. Financial potential components, peculiarities of its formation within administrative-territorial units and the emergence of disproportions	97
2.3. Features of financial resources formation by local budgets based on the financial potential of the administrative-territorial unit	120

Section 3
CURRENT STATE OF FORMATION AND REALIZATION
OF THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNITS' FINANCIAL
POTENTIAL IN UKRAINE

3.1. Economic evaluation of the administrative-territorial units' financial potential and its disproportions	143
3.2. Characterization of administrative-territorial units' local budgets formation tendencies	166
3.3. Analysis of the administrative-territorial units' balanced development realization level on the basis of the formed financial potential	189

Section 4
IMPROVEMENT OF THE INSTITUTIONAL PROVISION
OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNITS' BALANCED
DEVELOPMENT IN UKRAINE ON THE BASIS OF THEIR
FINANCIAL POTENTIAL

4.1. Innovation of local planning and management methods as a basis for balanced development of administrative and territorial units	253
4.2. Elaboration of methodology for assessing the united territorial communities' financial capacity as a priority for decentralizing the management of administrative and territorial units balanced development	280
4.3. Improving the fiscal mechanism in managing the administrative and territorial units' financial potential	298
EPILOGUE	315
REFERENCES	319
APPENDICES	345

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АРК – Автономна республіка Крим
АТО – Адміністративно-територіальна одиниця
ВВП – Валовий внутрішній продукт
ВРП – Валовий регіональний продукт
ГОБ – Гендерно-орієнтоване бюджетування
ДРП – Державна регіональна політика
ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку
ЄК – Єврокомісія
ЄС – Європейський Союз
ЖКГ – Житлово-комунальне господарство
КМУ – Кабінет Міністрів України
КОАТУУ – Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України
МКНСР – Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку
НАН – Національна академія наук
ОДА – Обласні Державні адміністрації
ОМС – Органи місцевого самоврядування
ООН – Організації Об'єднаних Націй
ОСББ – Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків
ОТГ – Об'єднані територіальні громади
ПІ – Прямі іноземні інвестиції
ПМЦ – Програмно-цільовий метод
ПнДФО – Податок на доходи фізичних осіб
РДА – Районні державні адміністрації
СРР – Стратегія регіонального розвитку
ТКЕ – Теплоенергетики
ТКС – Транскордонна співпраця
ФЕЕ – Фонд енергоефективності
ЦНАП – Центри надання адміністративних послуг
ЦРТ – Цілі розвитку тисячоліття
SIDA – Шведське агентство міжнародного розвитку
CIDA – Канадське агентство з міжнародного розвитку

ПЕРЕДМОВА

Забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць в період проведення реформи децентралізації не можливе без достатньо сформованого та ефективно реалізованого в їх межах фінансового потенціалу. Хоча проблематика збалансованого розвитку територій в процесі впровадження та реалізації реформи децентралізації останнього часу постійно перебуває у колі наукових досліджень, однак наявність диспропорцій у соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць слугує ознакою того, що вона залишається остаточно невирішеною.

Не зважаючи на вагомі здобутки вітчизняної науки у царині фінансової децентралізації, в умовах зростання ролі та значення фінансового потенціалу у збалансованому розвитку адміністративно-територіальних одиниць виняткової актуальності набуває з'ясування особливостей формування та реалізації такого потенціалу в межах нових територіальних утворень. Водночас, теоретико-методологічне підґрунтя досягнення цих завдань залишається недостатнім. Узагальнення результатів економічної науки свідчить про перевагу прикладних аспектів, експертної критики тих чи інших недоліків існуючого інституційного забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць на основі їх фінансового потенціалу, засвідчуючи певне відставання фундаментальних досліджень у цій сфері.

Разом з тим, іманентні властивості забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць в процесі децентралізації створюють кращі умови для формування та реалізації

фінансового потенціалу новостворених територіальних одиниць – об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Саме тому, забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України, на нашу думку, знаходиться в прямій залежності від методологічного рівня удосконалення системи формування та реалізації фінансового потенціалу. При цьому, не менш важливим є й те, що закладені методологічні основи, постаючи базисом забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України, одночасно стануть й системоформуючим показником економічної незалежності й добробуту громадян ОТГ.

Методологія проведеного дослідження ґрунтується на сутнісній оцінці феномена децентралізації регіонального розвитку та методах забезпечення нею збалансованого розвитку з тим, щоб надалі визначитись ефективністю обраних заходів щодо предмета дослідження. Звідси закономірною постала потреба вже на початковому етапі дослідження зосередити увагу на територіальній децентралізації адміністративно-територіальних одиниць, які набувають нового сутнісного змісту та нових форм – ОТГ.

Пізнання багаторівневої концепції збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць на основі сформованих методологічних аспектів, поставило завдання актуалізувати увагу на дослідженні концептів збалансованого розвитку зазначених одиниць. Одним із найбільш важливих напрямів стало виокремлення критеріїв, які створюють умови для забезпечення збалансованого розвитку територіальних одиниць та перетворення в основний ресурс такого розвитку сформований ОТГ фінансовий потенціал в єдності його кількісних і якісних характеристик.

Загалом дана монографія являє собою спробу втілити методологічну та практичну основи формування та реалізації фінансового потенціалу забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, що дозволяє зрозуміти залежності системи управління фінансовим потенціалом та його складовими, а також визначити дієві інструменти інституційного забезпечення збалансованого розвитку. Цим обумовлена структура монографічного дослідження.

У першому розділі сформульовано методологічні основи збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Основні положення пов'язані з питанням сутнісних характеристик

адміністративно-територіальної одиниці в контексті процесу децентралізації регіонального розвитку. Динамічні зміни, які відбуваються у процесі реформи децентралізації вимагають дослідження концептів збалансованого розвитку таких територіальних утворень та критеріїв, які впливають на ці зміни. Огляд цих питань дозволив зробити висновок, що ці питання в певному розумінні є основними для вибору методології дослідження.

В другому розділі розкрито теоретичні основи формування фінансового потенціалу та фінансових ресурсів місцевих бюджетів адміністративно-територіальних одиниць. Зокрема визначено діалектичну сутність фінансового потенціалу як базису соціально-економічного розвитку. При цьому нами детально було відображено еволюцію становлення та тісний взаємозв'язок між поняттями: «потенціал», «ресурси», «фінанси», «фінансовий потенціал», «регіон», «фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці». Завданням цього дослідження було дати авторське бачення поняття «фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці». Значна увага була приділена складовим фінансового потенціалу. Тут автором було виділено дві нові його складові: організаційний та управлінський потенціал, які підвищують дієвість фінансового потенціалу. Тому що в процесі реформ активні та ефективні управлінські дії органів місцевого самоврядування за наявності якісної організаційної структури досягають підвищення рівня збалансованого розвитку своїх територіальних одиниць. Хоча, для органів місцевого самоврядування фінансовою основою їх діяльності є фінансово спроможні місцеві бюджети. Тому нами було досліджено особливості формування фінансових ресурсів місцевими бюджетами на основі фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці.

Третій розділ монографії розкриває сучасний стан формування та реалізації фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць України. На основі економічної оцінки фінансового потенціалу ми поставили за завдання виявити диспропорції у розрізі територіальних одиниць. Наступне завдання полягало у характеристиці тенденцій формування місцевих бюджетів адміністративно-територіальних одиниць, тому що саме через управлінські інструменти фінансового потенціалу можна впливати на їх динамічні зміни. У ході аналізу рівня реалізації збалансованого розвитку

адміністративно-територіальних одиниць України основним досягнутим практичним аспектом є оцінка коефіцієнтів збалансованості за основними групами критеріїв, які було нами визначено у першому розділі монографії. Відновлення реального сектору економіки, кількості суб'єктів господарювання у сфері малого та середнього бізнесу, покращення інвестиційного клімату та ін. є ключовими параметрами для нарощування фінансового потенціалу в межах територіальних одиниць.

Четвертий розділ монографії ставив за мету чітко визначити та сформулювати основні напрями удосконалення інституційного забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України на основі їх фінансового потенціалу. Інноваційні методи планування й управління на місцевому рівні як базис збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць відображають сукупність вже діючих методів програмно-цільового бюджетного планування, співпраці територіальних громад, стратегічного бюджетного планування. На основі аналізу виокремлено переваги та можливості в подальшому застосуванні цих методів. Також окреслено ряд нововведених інноваційних методів: середньострокове бюджетне планування на місцевому рівні, гендерно-орієнтоване бюджетне планування та партиципаторне (бюджет участі) або громадський бюджет. Запропоновано впровадження різних методик оцінки рівня фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад як пріоритет децентралізації управління збалансованим розвитком адміністративно-територіальних одиниць, що надасть об'єктивніші дані для виведення висновків щодо факторів впливу або цинтроїдів на рівень розвитку громади. На завершення автором визначено також заходи щодо удосконалення бюджетно-податкового механізму в управлінні фінансовим потенціалом адміністративно-територіальних одиниць.

Маю надію, що виконане монографічне дослідження, спрямоване на поглиблене вивчення питань збалансованого розвитку адміністративно-територіальних громад на основі їх фінансового потенціалу у процесі реформи децентралізації, сприятиме вдосконаленню теорії і практики управління фіскальною децентралізацією як базису незалежності та позитивної динаміки діяльності місцевих органів влади.

Автор висловлює щиро вдячність своєму науковому консультанту – доктору економічних наук, професору, заслуженому діячу науки і техніки України Світлані Василівні Онишко за наукові поради та рекомендації у процесі наукового дослідження. Слова щирої подяки також рецензентам професорам Лілії Борисівні Баранник, Миколі Івановичу Карліну та Юрію Васильовичу Пасічнику за цінні поради. Видання цієї монографії не відбулося без підтримки та сприяння ректора Національного університету «Острозька академія», Героя України, професора Ігоря Демидови Пасічника та науково-педагогічного колективу економічного факультету університету, за що їм особлива подяка.

PREFACE

Ensuring the administrative-territorial units' balanced development in the process of decentralization reform is not possible without sufficiently formed and effectively implemented financial potential. Although the problem of balanced territorial development in the process of the decentralization reform implementation is constantly in the circle of scientific research, the presence of disproportions in the socio-economic development of administrative and territorial units is a sign that this problem remains unresolved.

Despite significant achievements of national science in the field of financial decentralization, in the context of financial potential's increasing role in the balanced development of administrative-territorial units it becomes clear that peculiarities of such potential's formation and realization within the new territorial entities are of exceptional relevance. At the same time, the theoretical and methodological basis for achieving these objectives remains insufficient. Summarized results of economic science testify to the superiority of applied aspects, expert critique of various deficiencies of the existing institutional support of administrative-territorial units' balanced development on the basis of their financial potential, indicating a certain backlog of fundamental research in this field.

At the same time, the inherent properties of ensuring the balanced development of administrative-territorial units in the process of decentralization create better conditions for the formation and realization of the financial potential of newly created territorial units – United Territorial Communities (UTCs). That is why, in our opinion, ensuring

balanced development of the administrative-territorial units in Ukraine is directly dependent on the methodological level of improving the system of financial potential formation and realization. At the same time, it is equally important that while becoming the basis for ensuring the balanced development of the administrative-territorial units in Ukraine the methodological foundations will at the same time represent a systematic indicator of economic independence and well-being of the UTCs' citizens.

The methodology of the study is based on an essential assessment of the phenomenon of regional development decentralization and methods of ensuring its balanced development, in order to further determine the effectiveness of the chosen measures in terms of the subject of research. Hence at the initial stage of the study there is a need to focus on the territorial decentralization of administrative-territorial units, which acquire new essential content and new forms – the UTCs, .

Cognition of the multi-level concept of the administrative-territorial units' balanced development on the basis of the defined methodological aspects, set the task to update the attention to the study of concepts of these units' balanced development. One of the most important areas was the identification of criteria that sets the conditions for ensuring the territorial units' balanced development and the transformation of the financial potential of the UTC formed in the unity of its quantitative and qualitative characteristics.

In general, this monograph is an attempt to embody the methodological and practical foundations of forming and realizing the financial potential to ensure the balanced development of administrative and territorial units, which allows to understand the interdependencies among financial potential management system and its components, as well as to identify effective instruments of institutional support for balanced development. This determines the structure of the monographic study.

In the first section the methodological foundations of administrative-territorial units' balanced development are formulated. The main provisions are related to the question of the essential characteristics of the administrative and territorial unit in the context of the regional development decentralization process. The dynamic changes that take place in the process of decentralization reform require exploration of the concepts of such territorial entities' balanced development and the criteria that influence these changes. An overview of these issues has led

to the conclusion that these questions are fundamental to the choice of research methodology.

The second section outlines the theoretical foundations of the financial potential formation and financial resources of administrative-territorial units' local budgets. In particular, the dialectical essence of financial potential as a basis for socio-economic development is identified. At the same time, we reflected in detail the evolution of formation and the close relationship among the concepts: «potential», «resources», «finance», «financial potential», «region», «financial potential of the administrative unit». The purpose of this study was to give the authors vision of the «financial potential of the administrative unit» concept. Considerable attention was paid to the components of financial potential. Here, the author has identified two new components: organizational and managerial potential, which increase the effectiveness of financial capacity. Because in the process of reforms, active and effective management actions of local self-government bodies, in the presence of high-quality organizational structure, achieve an increased level of their territorial units' balanced development. However, for local government, the financial basis of their activities is financially viable local budget. Therefore, we investigated the peculiarities of the local budgets financial resources formation on the basis of the financial administrative-territorial units' potential.

The third section of the monograph reveals the current state of administrative-territorial units financial potential formation and realization in Ukraine. Based on the economic assessment of financial potential, we set a task to identify disparities in terms of territorial units. The next task was to characterize the administrative-territorial units' local budgets formation tendencies, because it is through the financial capacity management tools that their dynamic changes can be influenced. In the course of analyzing the administrative-territorial units' balanced development realization level in Ukraine, the main practical aspect achieved was the estimation of the balance coefficients according to the main groups of criteria, which we defined in the first section of the monograph. Rebuilding the real economy, the number of small and medium-sized businesses, improving the investment climate are key parameters for enhancing financial capacity within territorial units.

The fourth section of the monograph aimed to clearly identify and formulate the main directions for the improvement of institutional support for the administrative-territorial units' balanced development

in Ukraine on the basis of their financial potential. Innovative planning and management methods at the local level as a basis for administrative-territorial units' balanced development reflect a set of existing methods of program-targeted budget planning, territorial communities cooperation, strategic budget planning. Based on the analysis, the advantages and opportunities for further application of these methods are highlighted. A number of newly introduced innovative methods are also outlined: medium-term local budgeting, gender-oriented budgeting, and participatory or public budgeting. It is proposed to introduce different methods of assessing the united territorial communities' financial capacity as a priority for decentralizing the management of administrative and territorial units balanced development, which will provide more objective data for drawing conclusions about the influence factors or centroids on the community development level. In conclusion, the author also identified measures to improve the fiscal mechanism in managing the administrative and territorial units' financial potential.

I hope that this monographic study, aimed at deepening the research in the field of administrative-territorial communities' balanced development based on their financial potential in the process of decentralization reform, will help to improve the theory and practice of managing fiscal decentralization as a basis for independence and positive dynamics of local authorities.

The author expresses her sincere gratitude to her scientific adviser – Doctor of Economics, Professor, Honored Scientist of Ukraine Svitlana Vasylivna Onishko for scientific advice and recommendations in the process of scientific research. Many thanks also to the reviewers, Professors Lilia Borysivna Barannik, Mikolai Karlin and Yuri Pasichnik for valuable advice. The publication of this monograph did not happen without the support and assistance of the rector of the National University «Ostroh Academy», Hero of Ukraine, Professor Igor Demidov Pasichnik and scientific-pedagogical staff of the University's Faculty of Economics, for which they have special thanks.

Розділ 1 | МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

1.1. Сутнісні характеристики та формування адміністративно-територіальних одиниць у контексті децентралізації регіонального розвитку

Реформування територіальної організації влади й органів місцевого самоврядування в Україні стало об'єктивним наслідком економічної і політичної неефективності вертикалі домінантного централізованого державного управління. Зміни, які відбуваються в процесі децентралізації, створюють нову площину в системі державного управління в процесі її демократизації, забезпечують формування нової системи адміністративно-територіальних одиниць, які мали б бути спроможними надавати адміністративні, соціальні та інші послуги на рівні визначених державою стандартів, забезпечувати збалансований розвиток своїх територій. Проте відсутність чіткого законодавчо закріпленого трактування сутнісної характеристики поняття «адміністративно-територіальні одиниці», а також наявність проблем, із якими стикаються новоутворенні територіальні одиниці й регіональні органи влади в процесі одержання нових повноважень, які не завжди є фінансово забезпеченими для їх реалізації, створюють ризики для функціонування й соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць в Україні.

На сьогодні значне коло науковців і практиків у свої фундаментальних наукових працях досліджують питання сутності поняття «адміністративно-територіальні одиниці» та їх роль у формуванні

Наукове видання

Ольга Іванівна ДЕМ'ЯНЧУК

**ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНИ**

Монографія

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*
Переклад на англійську мову *Романа Шулика*
Коректор *Зоряна Годунок*

Формат 42x30/4. Ум. друк. арк. 23,72. Обл.-вид. арк. 23,41.
Наклад 300 пр. Зам. № 53–19.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «TimesNewRoman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Виготовлено ФОП видавець Свинарчук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38068) 6835800, e-mail: 35800@ukr.net.